

пе-ріод до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 року No 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>

4. Сказко, Ігор. Судовий розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Науковий часопис Національної академії прокуратури України 3 2016 р. 213-221 с.

ЛОГІНОВА Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ПОЄДНАННЯ ГЛАСНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ОБМЕЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Національні процесуальні законодавства різних країн можуть виявляти велику різницю в деталях, проте в судовому процесі можна виділити певні стали компоненти, які спільно з предметом захисту визначають правосудні засади та форму судового захисту [4, с. 97]. Ця проблема, яка досі залишається недостатньо дослідженою, пов'язана з вживаним у законодавстві терміном «належна правова процедура» [1, с. 4].

Згідно з американськими юристами, ця процедура складається з двох основних елементів: оповіщення та слухання, що означає інформування всіх зацікавлених сторін про наближення судового розгляду їх справи та надання їм можливості брати участь у цьому розгляді. Член Верховного суду США, Дуглас, вважає оповіщення та слухання фундаментальними принципами належної правової процедури [1, с. 16].

Це ставить перед нами завдання розглянути один із ключових принципів цивільного судочинства – принцип поєднання гласності та можливості обмеження цього принципу в цивільному судочинстві. Цей принцип, з деякими варіаціями, присутній у процесуальному законодавстві практично кожної країни і відомий як принцип публічності. Його основу складають акти, такі як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст. 14), Європейська конвенція прав людини і основних прав (ст. 6, 40) та інші, згідно з якими кожен має право на справедливий і публічний розгляд своєї справи [3, с. 56]. У контексті цих актів Європейський суд з прав людини визначає дотримання принципу публічності через такі аспекти:

- 1) публічність розгляду в суді першої інстанції;
- 2) право заявника бути особисто вислуханим судом у питаннях, які стосуються фактичних обставин справи, в будь-якій інстанції, що розглядає питання факту;
- 3) забезпечення загальнодоступності змісту судового рішення, що

приймається будь-якою інстанцією, через публічне оголошення рішення, його депонування та інші законні засоби [3].

Принцип публічності може мати різні прояви, включаючи право сторін знати про розгляд їх справи та бути присутніми під час проведення процесуальних дій (гласність у вузькому розумінні) або можливість інших осіб бути свідками розгляду будь-якої цивільної справи та отримувати інформацію про діяльність судів за допомогою інших законних засобів (гласність у широкому розумінні). В юридичній літературі часто висвітлюють такі вимоги до суддів, як їхню транспарентність і прозорість, які включають в себе більше, ніж просто гласність [2, с. 128–129].

У вітчизняному законодавстві, під гласністю перш за все розуміється принцип відкритості судового процесу, який включає в себе дві основні правомірності, пов'язані з можливістю доступу до інформації, яка стосується ходу судового засідання. Перше право дозволяє будь-якій особі бути присутньою на судовому засіданні особисто, а друге – дає можливість отримувати інформацію через засоби масової інформації, включаючи офіційні видання органів судової влади і матеріали, які оприлюднюються через засоби масової інформації.

Будь-який принцип цивільного процесу може бути обмежений з різних міркувань, що насправді представляють собою баланс між приватними і публічними інтересами. Принцип поєднання гласності і можливості обмеження цього принципу в цивільному судочинстві не є винятком. Згідно зі статтею 6 Європейської конвенції про права людини і основних свобод, судові рішення оголошуються публічно, але преса і громадськість можуть бути виключені з судового засідання за певних умов, таких як моральність, суспільний порядок, національна безпека в демократичному суспільстві, або захист прав неповнолітніх або приватного життя сторін, або – якщо це вважає необхідним суд – за особливих обставин. Подібна норма міститься в статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Відповідно до українського процесуального законодавства (стаття 6 ЦПК), закритий судовий розгляд дозволяється в разі, якщо відкритий розгляд може призвести до розкриття державних або інших законами захищених таємниць, або за клопотанням учасників справи, з метою збереження конфіденційності у справі усиновлення, запобігання розголошенню інформації про особистий чи інтимний бік життя учасників справи, або інформації, яка може порушити їхню честь і гідність [2, с. 26]. Іншими словами, закритий судовий розгляд допускається за двома обставинами: обов'язково (законом) та за клопотанням сторін справи.

Засада гласності в цивільному судочинстві може бути визначена через два основні аспекти: процесуальний зміст принципу гласності, який стосується безпосередньо судового процесу, і положення, що встановлюють права громадян, пов'язані з публічністю судового розгляду [4, с. 24].

У процесуальному аспекті засади гласності судового розгляду цивільних

справ включають наступні елементи:

Найвищий рівень гласності забезпечується через відкритий судовий розгляд, що є ключовим аспектом гласності судового розгляду цивільних справ згідно зі статтею 6 Цивільного процесуального кодексу.

Обов'язкове повідомлення про дату і місце розгляду справи.

Повний запис судового розгляду цивільних справ за допомогою технічних засобів.

Обґрунтовані підстави та загальний порядок проведення закритого судового розгляду цивільних справ.

Публічне оголошення рішень та ухвал, що завершують судовий розгляд справи.

Важливо враховувати підстави та процедуру закритого судового розгляду цивільних справ. Зміст принципу гласності включає в себе винятки з загальних правил, які пов'язані з обов'язками збереження таємниці у випадках, коли розголошення інформації може порушити інтереси охорони державної або іншої законом захищеної таємниці. Закритий судовий розгляд може бути проведений лише на підставі обґрунтованої ухвали суду з метою запобігання розголошенню інформації про особисті або інтимні аспекти життя учасників справи або інформації, яка може зашкодити їх честі і гідності. Усі ці обмеження повинні мати підґрунтя в сильних аргументах і враховувати інтереси всіх сторін, зокрема усиновлювачів, біологічних батьків та дітей, які можуть бути задіяні у справі [3, с. 7].

Загалом, засада гласності важлива для забезпечення справедливості та демократичної прозорості в судових рішеннях, але вона повинна бути збалансована з іншими законними інтересами, щоб забезпечити права всіх сторін.

Неабияке значення має той факт, що позиція усиновителя, яка висловлюється через заяву, чи її відсутність, щодо проведення закритого судового розгляду, надає чіткість в питанні щодо того, чи він намічає зберігати відомості у таємниці. Крім цього, важливо мати на увазі, що усиновителі мають одночасно як право на збереження конфіденційності усиновлення, так і конституційне право на проведення розгляду їх справ у відкритому судовому засіданні. Логічно припускати, що вибір між цими двома взаємовиключними правами має бути залишений на відсотках заявників [4, с. 28].

З вищесказаного можна зробити висновок, що положення статті 6 Цивільного процесуального кодексу, яке передбачає проведення розгляду справ, включаючи випадки розгляду справ про усиновлення, в закритому судовому засіданні залежно від наявності клопотань сторін, є адекватним і не вимагає змін [4, с. 30]. Як свідчать результати аналізу судової практики у справах про усиновлення, отриманої під час аналізу, заявники регулярно висловлюють свою потребу у забезпеченні конфіденційності усиновлення. Суди, розглядаючи справи, часто враховують ці клопотання та мотивовано вирішують питання про проведення розгляду в закритому судовому засіданні (згідно з пунктом 7 статті 6 ЦПК).

1. Кройтор, В.А. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування системи принципів цивільного судочинства. 2021 р.
2. Соп'яненко, О.Ю. Верховенство права в цивільному судочинстві України. 2022 р.
3. Штефан, Олена. Принцип гласності та відкритості судового процесу і його повне фіксування технічними засобами в цивільному судочинстві України. Теорія і практика інтелектуальної власності 2 2022 р. 5-14 с.
4. Яцина, В. Б. Принцип судового керівництва в цивільному судочинстві: дисертація. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2023 р. 39 с.

МАКАРОВА Олена Павлівна
кандидат психологічних наук, доцент,
старший викладач кафедри
ЗІНЧЕНКО Данііл Анатолійович
слухач магістратури факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ НОВОГО ПОКОЛІННЯ ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Система МВС України переживає період значних трансформацій, які вимагають нового підходу до освіти та підготовки фахівців. У цьому контексті, гендерна освіта відіграє ключову роль у формуванні нового покоління спеціалістів, готових відповідати сучасним викликам та стандартам. Залучення гендерних аспектів до навчальних програм МВС не тільки сприяє підвищенню рівня професіоналізму, але й відображає зростаюче усвідомлення значущості гендерної рівності в суспільстві.

Теоретичний фундамент гендерної освіти має глибокі корені в соціологічних, психологічних та педагогічних дисциплінах, виходячи з концепції гендеру як соціально сконструйованої категорії. Гендерна освіта не лише розкриває різницю між біологічною статтю та гендерною ідентичністю, але й акцентує на важливості розуміння гендерних ролей та стереотипів, які формуються в суспільстві. Вивчення гендеру як соціальної конструкції вимагає зосередження на тому, як гендерні норми та ролі впливають на поведінку, вибір професії та міжособистісні взаємодії в професійному середовищі. Це означає, що гендерна освіта в системі МВС не повинна обмежуватися лише обговоренням рівних можливостей і прав, але й включати аналіз того, як гендерні уявлення впливають на робочі процеси та взаємодії. Важливою складовою гендерної освіти є вивчення впливу гендерних стереотипів на професійний розвиток та кар'єру. Стереотипи можуть негативно